

PANORAMA

Xosé Ramos Rodríguez

Antón Costa Rico

Nova Escola Galega

jose.ramos.rodriguez@edu.xunta.es

anton.costa@usc.es

REVISTA GALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 88-91

ACTUALIDADE DA POLÍTICA EDUCATIVA

- **Temos ministra de Educación, Isabel Celaá.** Chegou con bos propósitos e con seriedade, nun escenario complexo. Deixounos 'el novio de la muerte'.
- **Poucas luces e bastantes sombras no inicio do presente curso** en Galicia como se sinala nun detido informe que Nova Escola Galega deu a luz en Outubro, examinando relevantes aspectos: *Unha nova etapa, e el haberá cambios?*
- **Nova Conselleira.** O conselleiro Román morría de éxito neste inicio de curso descubriendo que ao parecer Galicia acadara con el un "modelo educativo propio". Estabamos sorprendidos coa ocorrencia, aínda máis ao ver que os problemas non parecen ir a menos. Quen se 'curte' en "Educación" vai para "Cultura", onde os problemas parece que se perciben menos. É de boa educación non prexulgar e pensar en positivo da boa disposición persoal da nova responsable. Tarefas non lle faltan: revertir recortes, repartir máis recursos, atender debidamente a diversidade, reforzar cadros de persoal, diminuír ratios, ampliar o tempo para acción tutorial e coordinación pedagóxica nos centros, coidar do galego, garantir a optatividade recoñecida por lei, promover a innovación, revisar os currículos todos e os programas de aulas e centros bilingües e un longo etcétera.
- **Cronifícase a pobreza e aumenta a exclusión social** dos sectores máis debilitados pola crise, afectando os da poboación infantil, segundo datos do máis recente Informe FOESSA, vencellado a Cáritas. Tamén en Galicia: 4.500 nenos de 3 a 12 anos non utilizan os comedores escolares por incapacidade económica e algo máis de 6.000 tampouco participan polo mesmo en actividades extraescolares.
- **Ollo coa inxenuidade de aprender nas pantallas dixitais.** A Consellería gasta en pantallas a través do programa E-Dixgal: todo son milleiros (alumnado, de euros) para incorporar libros dixitais. Mais, recentes investigacións internacionais conclúen que máis de dúas horas de uso continuado de pantallas táctiles poden afectar o desenvolvemento cognitivo infantil. Habería que estar atentos a isto.

GALEGUIZACIÓN ESCOLAR

- **Mal anda.** Un informe sobre o galego realizado no CEIP Agro do Muíño de Ames, espazo periurbano na beira de Santiago e con potente demografía escolar nova, que contou co asesoramento da RAG, pon de manifesto a situación de perda constante á que contribúen as circunstancias que rodean a acción escolar. Hai

moito que facer nos espazos de vida e de socialización informal das crianzas e da adolescencia. Urxe o **Plan de Dinamización da Lingua Galega na Mocidade**, artellado desde a Secretaría Xeral de Política Lingüística.

- **A oferta televisiva infantil e xuvenil en galego** limitase ás emisións da TVG2 e só o 4,6% da programación infantil televisiva nos días laborables e o 2,7% nas fins de semana se emite en galego, segundo o informe "Situación da lingua galega na programación televisiva infantil" da Mesa pola Normalización Lingüística mentres a RAG alerta de que "as xeracións máis novas están protagonizando un proceso acelerado de monolingüización en castelán, a un ritmo que non prevían os resultados de estudos demolingüísticos previos".

- A Área de Cultura e Normalización Lingüística da Deputación da Coruña destinará 150.000 euros á distribución, comercialización e exhibición de **contidos audiovisuais en lingua galega**. A iniciativa reconece o audiovisual como ámbito estratéxico para o idioma e pretende contribuír a derrubar os muros existentes entre os contidos audiovisuais en galego e o seu público natural, con atención específica á infancia e mocidade.

INICIATIVAS, PROXECTOS E EXPERIENCIAS

- **Unha escola no campo en Salvaterra**. Aprender en contacto coa natureza é o propósito da escola A Gorriona, que reúne nenos e nenas de 5 a 16 anos, quen á beira do traballo escolar ordinario, abordan cun educador novas posibilidades de formación mediante proxectos no entorno agrario e coidando tamén da inclusión de aqueles alumnos con NEE.

- **Xente e terra de Barcala. Letras de mocidade**. É a monografía que editou o Concello de Negreira e prepararon profesores

e alumnos do IES Xulián Magariños de Negreira. Unha achega de 300 pp. sobre a memoria barcalesa da emigración a América.

- **Profesorado de Salvaterra do Miño** está participando nun proxecto europeo (Erasmus+K2) a través do que elaboran unha guía do perfil dos docentes plurilingües, con atención á **promoción das linguas propias minorizadas**, coa coordinación dun centro do Friuli italiano. Coa previsión de reunir un espazo virtual de recursos documentais e de prácticas docentes innovadoras e a celebración dun encontro internacional en Galicia.

- **Kalandraka TV**. En tempos de audiovisual e de comunicación dixital, Kalandraka acaba de facer unha nova aposta: unha fiestra permanente de comunicación arredor da literatura infantil e xuvenil en galego mediante a nova canle televisiva.

- **Posible creación da Plataforma de Infancia en Galicia**.

No pasado maio reuníronse en Santiago 23 entidades con atención á infancia na procura de analizar a situación en Galicia e valorar o traballo en rede, seguindo o exemplo da Plataforma Española que agrupa desde hai 20 anos a 60 entidades. Entidades participantes: Federación Centros Xuvenís Don Bos-

co de Galicia / Didania / Aldeas Infantiles SOS / Asociación para a prevención e a educación social (APES) / Asociación ARELA / Asociación Viraventos / Cáritas Diocesana Santiago / UNICEF-Comité Galicia / Fundación Meñinos / Fundación Juan Soñador / Fundación Amigo / Federación Scout de Galicia / Asociación contra el abuso y maltrato infantil (AminoGal) / Cruz Vermella Galicia / Educo / Fundación Ayuda en acción / Centro menores Aclad Alborada / Tierra de hombres Galicia / Igaxex 3 / ASDE scouts Galicia / Fundación Diagrama / Escola sociocultural e de tempo libre Don Bosco.

ENCONTROS, OBRADOIROS E XORNADAS

- A Asociación para a **saúde emocional na infancia e adolescencia**, con sede en Vigo, promoveu as súas V Xornadas: "Saúde emocional e agresividade: educar en tempos de crise", con conferencias, relatorios e obradoiros.

- **Os materiais e recursos dixitais en Galicia**. IX Seminario Internacional de avaliación de materiais didácticos. Seminario, organizado por NEG na Facultade de CC. da Educación de Santiago, centrado en coñecer e analizar en particular o que supón o proxecto E-DIXGAL e diversas experiencias educativas

innovadoras de interese para o profesorado.

- Celebrouse en Meira a II Xornada da Terra de Miranda, encadrada dentro dos Encontros de debate sobre o medio rural que periodicamente organiza Nova Escola Galega: 27 relatores e relatoras peitearon a realidade social, económica, cultural... e educativa desta comarca.

- Coa participación de destacados activistas antifranquistas, entre eles Quico Martínez, o mítico guerrilleiro, tivo lugar o IX Seminario sobre a Memoria promovido por Nova Escola Galega baixo a dirección do profesor Carlos Cimadevila, a medias entre Rianxo e as terras de Quilmas e O Pindo.

EXPOSICIÓNS

- A derradeira leición do mestre. O 5 de outubro abriu as súas portas a exposición Castela Maxistral. Na exposición Castela guía o noso ollar sobre as escolas ata a fin da II República. Faise cun limitado aínda que adecuado tratamento e cun destacado Catálogo. Coa memoria dun cento de nomes de profesorado que en toda Galicia foron masacrados por querer ser luz dos humildes.

RECURSOS MATERIAIS E PUBLICACIÓNS

- *Maria Vinyals, un talento rebelde*. Un libro sobre a relevancia histórica desta loitadora polos dereitos das mulleres e que tamén desde Madrid loitou nos comezos do XX pola dignidade das persoas. O texto, que distribúe a Deputación de Pontevedra, foi escrito por Isabel Blanco e editado por Belagua.

- *Unha educación de premio*. (O reto dos docentes que emocionan o alumnado cun ensino de vangarda e a mirada posta no futuro) A xornalista Selina Otero, de *Faro de Vigo*, ofrécenos neste texto (*Galaxia*, 2018) un conxunto de 20 reportaxes so-

bre distintas e valiosas experiencias innovadoras escolares.

- *A cultura do mel*. O profesor Xosé Lois Ripalda ofrécenos outro dos seus libros didácticos sobre aspectos antropolóxicos e etnográficos da nosa cultura. Agora, un fermoso libro sobre o mel (Ir Indo, Vigo).

- *A Fenda Dixital: TIC, NEAE, Inclusión e Equidade*.

Publicación froito do congreso realizado en 2016 en Santiago: mostra un panorama completo das reflexións e experiencias que se levan realizado nos últimos anos nos contextos galego, portugués e brasileiro. Igualmente recolle un bo número de traballos doutras comunidades.. O libro pode descargarse en: <http://repositorio.esepf.pt/handle/20.500.11796/2637>

- *Do trinque en galego: os míticos cadernos Rubio* na súa versión en galego, mentres escoitan un milleiro de cancións infantís na nosa lingua en *Radio Picariña*. A rapazada vai poder entreterse con *A viñeta de Schrödinger*, revista de banda deseñada en galego.

- *Paulo Freire, Pedagogía do oprimido* (Pontevedra, Kalandraka, 2018). Aos 50 anos da edición orixinal. Unha coidada edición, con tradución de Ramón Nicolás, epílogo do profesor catalán e especialista Xavier Besalú e encaixe na "Biblioteca de Pedagogía".

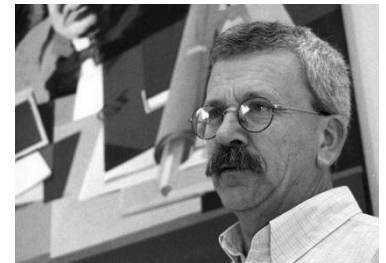
- *Llorca Freire, G. (2017): Centenario das Escolas de Instrucción dos "Naturales del Ayuntamiento de Fene" (1916-2016)*. A Coruña: Deputación Provincial

- *Historia da Educación Social en Galicia*. O Colexio de Educadoras e Educadores Sociais de Galicia vén de editar o nº 12 da súa revista *Galeduso*: fitos e feitos referentes notábeis para a historia da educación social en Galicia nos últimos 40 anos.

- *Embarcacións tradicionais de Galicia*. A Federación Galega pola Cultura Marítima e Fluvial presentou en Santiago unha magnífica exposición sobre elas e o Dpto. Municipal de Educación editou co mesmo título unha monografía atractiva e ilustrativa.

- *Aulas libres. Revista de pensamento, información e debate do STEG*. Editouse o nº 10 desta ben pensada e coidada publicación periódica, como expresión dun estado de opinión entre os e as ensinantes de Galicia. Baixo a coordinación de Emilio X. Insua e Sonia F. Casal.

FÓRONSE

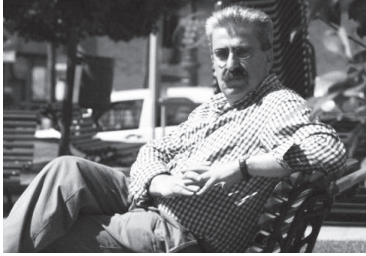

Benedicto García Villar. Un dos ensinantes da escola nova e democrática en Galicia, membro fundador de Voces Ceibes, con longo traballo político e sindical, impulsor das coleccións de libros de texto e de cadernos didácticos de Nova Escola Galega en colaboración coa Vía Láctea nos pasados anos 80, tamén impulsor de Nova Escola Galega.

Xabier Puente DoCampo. Outro dos nomes que son e serán referencia na procura na escola

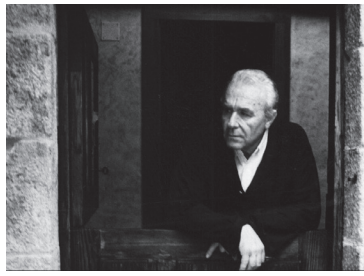
nova e para todos. Grande creador de textos literarios para mozos. Sempre tamén en defensa da galeguización escolar. Tamén participante activo e membro de Nova Escola Galega.

Elixio Villaverde. O ensinante que recuperou as figuras do ensinante exiliado Luís Soto Fernández e dos fillos de Xohán Vicente Viqueira, salientando a biografía da súa filla Luísa; Elixio, tamén inqueda animador de experiencias culturais en Cedeira e nas terras da Barbanza, tamén vencellado por anos a Nova Escola Galega.

Xosé Manuel Rodríguez Abella. O pedagogo e director do Departamento Municipal de Educación de Santiago de Compostela, e tamén o seu impulsor con iniciativas e publicacións en variados sectores de acción...a prol da infancia e da adolescencia de Compostela, con proxección sobre toda Galicia no campo da interrelación concellos/educación, facendo unha nova educación. Do consello editorial da *Rev. Galega de Educación*.

Juan Llauder, co-director d'O Pelouro e de quen o profesor Santiago Molina García escribiu

en *Faro de Vigo* o 15 de abril: "Os nenos de todo o mundo (en especial os que posúen algunha discapacidade) perderon á persoa que durante os últimos 50 anos se dedicou en corpo e alma a investigar sobre o seu desenvolvemento neuro-psico-evolutivo e a predicar co seu exemplo mediante a creación, con Teresa Ubeira, d'O Pelouro axeito. Sobre Juan Llauder escribiu Fabricio Caivano, un seu grande amigo:

ADEUS, FEITOR DE UTOPIÁ

Un percibe con dor o paso do tempo cando se van os amigos. O 3 de abril pasado morreu Juan Rodríguez de Llauder Riesco, Juan de O Pelouro. El e a súa compañeira Teresa Ubeira fundaron, en 1973, en Caldelas de Tui un singular centro psicopedagóxico, nas beiras do Miño, que chamaron O Pelouro, como as pedriñas que alí hai.

Nun libro de poemas, de onde nace esta necrolóxica (Poemario: *O Pelouro*, Axeito edicións, 2014), anunciaba Juan o espírito fundacional da aventura que foi, que é, O Pelouro:

"Hemos venido a contar un sueño,

El sueño de nosotros, a contarlo

A nosotros mismos. Convocados por una REALIDAD CREADA:

LA UTOPIÁ"

Médico, pediatra, neuropsiquiatra infantil, galego de elección... En palabras súas, "acaso solo un hombre, amasijo de aparatos perceptivos". Un humano de meniña sabia á procura teimuda da esencia das cousas, esa que só se desvela cando unha contorna propicia a deposita un instante, suavemente, baixo a lupa da nosa atención. Juan foi topógrafo dunha utopía, ben val aquí o oxímoron: *O Pelouro*.

Un Espazo-Tempo erguido artesanalmente baixo unha ollada non limitante, que deixa fluír o ser desafiándoo ao posible, convocándoo ao pensamento dende a emoción, e viceversa: invítao a unha invisible danza neuronal nunha coreografía do Eu/Nós que recrea o mundo...e deixa Ser ao neno o que aínda É.

O Pelouro, un espazo acolledor para unha infancia hoxe vulnerada, sometida á dor de todas as intemperies e das mil mutilacións da ollada do adulto que xa non mira, senón que define, cataloga, sentencia...porque el xa sabe. Herodes modernos, mercadores sociais da infancia á que lle inoculan o "síndrome normopático", tal como o bautizaron hai anos Juan e Teresa.

A tempos líquidos, espazos sólidos. Menos simpatía banal e máis empatía esencial, menos currículo e máis vida, menos aulas e máis escola. Mais, unha escola fundacional, capaz de pulir a cada Ser na súa singularidade, tal como a auga acariña e redondea as pedras do Miño, os pelouros.

Vai tranquilo, amigo: contaches o teu soño. Que a terra che sexa leve como real É xa a túa Utopía.

Fabricio Caivano. Ex- director de *Cuadernos de Pedagogía*.